

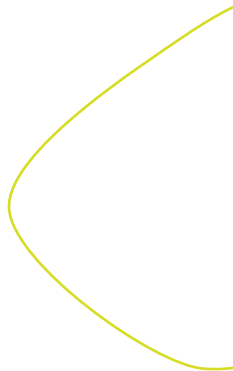
DE DOARPEN

Uitgegeven ter gelegenheid van het bezoek van burgemeester
van Súdwest Fryslan, Jannewietske de Vries, aan De 4 Doarpen.

d.d. 26 september 2019

De 4 Doarpen

De dorpen Hennaard, Itens, Lutkewierum en Rien vormen samen een gezamenlijke gemeenschap die De 4 Dorpen (De 4 Doarpen) wordt genoemd. De dorpen werken intensief samen en er zijn veel gemeenschappelijke voorzieningen (zoals de dorpsbelangenvereniging, dorpskrant, de basisschool en dorpshuis in Itens).

Daarnaast bestaan er een aantal gemeenschappelijke verenigingen en club zoals een kaatsvereniging, dartclub, filmclub, en toneelvereniging.

Hennaard

Hennaard (officieel, Fries: Hinnaard) is een klein terp dorp en ligt vlak onder de Bolswardertrekvaart.

Het dorp bestaat uit een dorpskern van ongeveer 10 gebouwen omringt door een aantal boerderijen.

In 2018 telde het dorp 45 inwoners. Zo'n beetje de helft daarvan woont in de buurtschap Montsamaburen, dat onder het dorp valt. Ook een deel van de buurtschap Spijk valt onder Hennaard.

Tot aan het einde van de 18e eeuw lag er een bos tussen Wommels en Hennaard. Aan dit bos grensde de Sassinga State, waarvan de historie eeuwen teruggaat. Een slot wat later veranderd is in een boerderij. In 1914 is de boerderij afgebrand en is de toegangspoort afgebroken. De naam staat nog altijd op de hameipalen bij de toegang tot het erf.

Hinnaard heeft 2 rijksmonumenten, het kerkhof met klokhuis, en het daarbij gelegen 18e-eeuwse woonhuis op Sassingawei 1, dat vroeger een kosterij en school is geweest.

De kerk van Hinnaard is er niet meer. Op de plek van de kerk, op het kerkhof, staat nog wel een omtimmerde vrijstaande klokkenstoel. Het klokhuis is in 1993/1994 volledig herbouwd door vrijwilligers voornamelijk uit het dorp.

Geschiedenis

Het dorp is ontstaan op een smalle terp. De kern van het dorp is dan ook nauwelijks gegroeid en bestaat nog altijd uit enkele woningen gelegen rondom een begraafplaats en een klokkenhuis.

In 12e eeuw werd de plaats mogelijk in een kopie van een document uit 944 vermeld als Hanwurf (te lezen als Hanwurt) maar helemaal zeker is dat niet. In ieder geval werd het in 1319 en 1370 vermeld als Hernawort, in 1402 Hernauert, in 1469 als Hynnaerdera heren en in 1505 Hinnaerd. De plaatsnaam zou duiden op een op het feit dat de terp (wort/wert) in een hoek was gelegen. Het dorp lag in een hoek van het eiland van Oosterend.

Het dorp was ook de naamgever aan de gieterij Hennaarderadeel, die in 1450 als Hinnawarderadele werd vermeld. Het dorp vormde zelfs de hoofdplaats waar het recht werd gesproken. Tot de gemeentelijke herindeling in 1984 lag Hennaard in de toenmalige gemeente Hennaarderadeel en van 1984 tot 2018 behoorde het tot de toenmalige gemeente Littenseradeel.

Het vierkante klokhuis van Hennaard is gebouwd in 1870, op de plek waar de voormalige kerk stond. De voet van het klokhuis bestaat uit stenen (gele moppen) afkomstig van deze rond 1862 gesloopte kerk.

Een gevelsteen uit 1731 maakt melding van een reparatie aan de toenmalige kerk. De klok is zonder inscriptie, waarschijnlijk uit de 13e eeuw, en wordt drie maal daags (automatisch) geluid. Op de begraafplaats liggen enkele grafstenen, die zich oorspronkelijk binnen de voormalige kerk bevonden. De geheel is dagelijks vrij toegankelijk voor bezichtiging en het klokhuis bevat een kleine tentoonstelling omtrent de geschiedenis.

Itens

Itens ligt ten noorden van Sneek, ten noordwesten van Rien, ten zuiden van Hennaard en ten noordoosten van Oosterend. Het dorp is een wegdorp met een kleine komvorming aan de Hearedyk. Door het dorpsgebied stroomt de Hidaardervaart. In 2018 telde het dorp 245 inwoners. Een deel van de buurtschap Meilahuizen is alleen via Itens te bereiken

De kerk van het dorp, de Martinikerk dateert uit 1806. De zaalkerk heeft een driezijdig gesloten koor en is waarschijnlijk van opvolger van een oude kerk.

Even ten noorden van het dorp staat de Windmotor Pieter Gerritspolder, een uit het begin van de jaren dertig daterende Amerikaanse windmotor. Van de andere windmotor, de Windmotor Polder Bruinsma is alleen nog de voet over. Toch is het samen met de andere molen en de kerk van het dorp een rijksmonument.

In dorp staat het dorps huis van De 4 Dorpen, De Lytse Fjouwere en beschikt het dorp over een eigen basisschool SBS De Romte.

Geschiedenis

Het dorp is ontstaan op een terp. Bij het afgraven van de terp zogenaamd Harpstedter aardewerk is gevonden, is de plaats waarschijnlijk rond het begin van de jaartelling al bewoond geweest. Na het afgraven heeft het zich ontwikkeld als een weg ennex lintdorp.

In 1381 werd het dorp vermeld als Ytzinse, in 1453 als Jtense, in 1482 als Itens en in 1500 als toe ytens. De plaatsnaam zou verwijzen naar de persoonsnaam van de persoonsnaam It(s)e, van de gereconstrueerde plaatsnaam It(s)ingi.

Voor de gemeentelijke herindeling in 1984 behoorde het tot de toenmalige gemeente Hennaarderadeel en van 1984 tot 2018 behoorde het tot de toenmalige gemeente Littenseradeel.

Rien

Rien ligt ten noorden van Sneek, ten noordwesten van Lutkewierum en ten oosten van Itens. De dorpskern ligt aan beide kanten van de Franekervaart, met de meeste bewoning aan de westkant.

In 1954 verkreeg het de dorpsstatus, daarvoor viel het onder het dorp Lutkewierum. In 2018 telde het dorp 105 inwoners. Rien was eeuwenlang bekend om diens paardenmarkt.

Het heeft een beschermd dorpsgezicht, een van de beschermde stads- en dorpsgezichten in Friesland. Het kent ook meerdere rijksmonumenten.

Geschiedenis

Het is ontstaan als een satellietbedezetting van Lutkewierum, bij een schutsluis (zijl). De eerste vermelding van de plaats is in de 16e eeuw, toen het in 1527 aan werd gehaald als Reensterzyl en in 1529 en 13538 als Reen.

In 1543 werd het vermeld als Rien en in 1718 weer Reen. De plaatsnaam zou een oude waterwoord zijn die verwijst naar een grens of spoor. Mogelijk verwijst het naar het feit dat het op de grens was gelegen van het water dat de dijk van de poldereiland van Oosterend doorsneed.

Ondanks dat gaandeweg groeide en bekend raakte viel de plaats lang onder Lutkewierum. In de twintigste eeuw verkreeg dat tot uiteindelijk de dorpsstatus. Het was dan, in 1954 al een stuk groter dan het dorp Lutkewierum. Tot de gemeentelijke herindeling in 1984 maakte Rien deel uit van de gemeente Hennaarderadeel, die toen met de gemeente Baarderadeel opging in de nieuwe gemeente Littenseradeel. In 2018 is Rien overgegaan naar de gemeente Súdwest-Fryslân.

Lutkewierum

Lutkewierum (officieel, Fries: Lytsewierum) ligt ten noorden van Sneek, ten noordwesten van Scharnegoutum, ten noordoosten van Roodhuis en ten zuidwesten van Rien. De dorpskern is via de Lutkewierummer Opvaart met de Franekervaart verbonden.

In 2018 telde Lutkewierum 70 inwoners. Onder het dorp valt ook de buurtschap Grotewierum. Tot 1954 viel het dorp Rien formeel onder Lutkewierum.

Lutkewierum heeft een beschermd dorpsgezicht, een van de beschermde stads- en dorpsgezichten in Friesland. Het dorp kent echter maar een paar rijksmonumenten.

Het dorp heeft een goed geconserveerde, laat-gotische kerk, de Gertrudiskerk geheten. Hoewel de toren oorspronkelijk van ouder datum is dan de kerk, is deze door latere vernieuwingen toch minder authentiek. Aan het door kerk en kerkhof gevormde cirkelvormige centrum, liggen rondom enige erven op een duidelijke afstand van het ringvormige kerkpad.

Geschiedenis

Het dorp is ontstaan op een terp. Deze lag op het oostelijke einde van het gebied van Oosterend, dat een tijdlang een eiland was. De dorpskern heeft zich ontwikkeld op en rond de terp. De terp zelf is niet echt meer zichtbaar.

Mogelijk wijst de plaatsnaam naar het feit dat het een van de kleine terpen was rondom Oosterend. Er wordt ook wel gezegd dat het ter onderscheiding is van Grotewierum is en dat het zo een tegenhanger is van elkaar. Het element Lutke duidt ook klein.

De plaatsnaam van Grotewierum duikt echter wel later pas op dan die van Lutkewierum. De eerste bekende vermelding van Lutkewierum is uit 1381 wanneer het aangehaald werd als Liticawerum. Grotewierum wordt voor het eerst vermeld, zover bekend is, in 1529 toen het werd vermeld als Groterwierum.

Lutkewierum werd in 1427 dan weer vermeld als Lythya Werum, in 1482 als Luttikewerum, in 1496 als Lutke Werum, in 1505 als Luttekewerum, in 1511 als Kleijne Wierum in de 16e eeuw als Luttelwierum.

Tot 1984 behoorde Lutkewierum tot de toenmalige gemeente Hennaarderadeel en van 1984 tot 2018 behoorde het tot de toenmalige gemeente Littenseradeel.

Colofon

Tekst:	Merk aan de Winkel
Fotografie:	Jeannet van Ommen Caspar Bronwasser
Grafisch ontwerp:	Merk aan de Winkel - Nynke van Foeken

Bronnen

Wikipedia
Leeuwarder Courant
Plaatsengids.nl
FrieslandWonderland.nl